

Osnivanje i perspektive razvoja Galerije Studin

Ankica Babin

Galerija Studin
Kaštel-Novi

Poznato je da je malo umjetnika za života ostvarilo svoje želje vezane uz sudbinu svojih umjetničkih djela. To se naročito odnosi na želje vezane uz osnivanje institucija čija bi funkcija bila sakupljanje i obrada njihovih umjetničkih djela u rodnome mjestu.

Osnivanjem Galerije Studin u Kaštel-Novom ostvarila se želja kipara Marina Studina, dvadeset i šest godina nakon njegove smrti. Osnovana je u rodnome mjestu umjetnika, u ambijentu kule Ćipiko koji je on uvijek naznačavao kao okvir u svojim skulpturama. Široj kulturnoj javnosti poznato je da Studin svoja djela nije rado prodavao, niti želio pokloniti bilo kojoj galeriji, nadajući se da će ona naći svoje pravo mjesto u rodnim mu Kaštelima.

Osnivanjem Sekcije za kulturnu baštinu Kulturno-umjetničkog društva Kaštela počinje sustavno prikupljanje njegovih radova. Tragajući i za onim njegovim djelima koja su nakon njegove smrti dvadeset godina propadala u potkrovlju kuće u Ulici prvoboraca br. 15 u Splitu, doznali smo da se ona nalaze u splitskom Muzeju revolucije. U prvom postavu tog muzeja (prilikom njegova otvaranja – 1980 godine) izložena su i Studinova djela, ali samo eksponati koji su bili izloženi 1943. godine u stanu autora, na poznatoj Izložbi umjetnika partizana. Poslije otvaranja Muzeja i ti su eksponati zajedno s ostalima pohranjeni u muzejski depo te tako ponovno ostali nepristupačni široj javnosti.

Na osnovi pismenih izjava Studinove rodbine i prijatelja, u kojima se kaže da je umjetnik želio da mu djela budu izložena u rodnome mjestu, Muzej je odobrio prijenos najvećeg dijela eksponata u Kaštel-Novi (u Muzeju revolucije su i dalje ostali eksponati izloženi na ilegalnoj izložbi umjetnika partizana 1943. godine u Splitu).

Iste godine po prijenosu eksponata (1984), organizirana je njihova izložba u kuli Ćipiko. To je bila prva samostalna izložba umjetničkih djela Marina Studina poslije one komemorativne, održane u Splitu 1963. godine.

Za petnaest dana, koliko je izložba trajala, razgledalo ju je oko 1.200 posjetilaca (izložba je priređena u kolovozu, jeku turističke sezone). Osim toga, izložbi je posvećen i veći broj članaka na kulturnoj stranici Slobodne Dalmacije. Njeno značenje je u tome što je dvadeset godina nakon umjetnikove smrti

Kula Ćipiko, Kaštel Novi (iz XV. stoljeća) u kojoj je smještena Galerija Studin. Snimio: Robert Marić

pokazala njegova djela javnosti, a ujedno je i prva izložba radova M. Studina u Kaštelima poslije one davne 1920. godine.

Period od 1984. do 1986. godine vrijeme je adaptacije posljednje dvije etaže kule Ćipiko, radi stalne postave zbirke. Ta renesansna utvrda, vrijedan spomenik kulture, u potpunosti je obnovljena i revitalizirana pod stručnim nadzorom splitskog Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Ispunjavajući formu (arhitektonski omotač) kulturnim sadržajem (zbirka), dobili smo bitno novu kvalitetu na području umjetnosti.

Formiranjem općine Kaštela, u djelatnosti SIZ-a kulture te općine, ostvareni su uvjeti za osnivanje institucija koje bi svojim radom inicirale i ubrzale zaštitu spomenika kulture spomenicima izuzetno bogatoga kaštelanskog područja. Unatoč blizini Splita s njegovim stručnim institucijama na polju zaštite spomenika kulture, kulturna baština na području Kaštela nemilice je devastirana, otuđena, nesakupljena i nezaštićena. Stoga Društvo za očuvanje kulturne baštine Kaštela-Bijaći potiče Skupštinu općine Kaštela da pokrene postupak za osnivanje prve profesionalne radne organizacije na polju muzejske djelatnosti – Galeriju Studin, jer su za to bili ispunjeni uvjeti propisani nadležnim zakonom.

Na osnovi usvojenog elaborata o opravdanosti osnivanja takve radne organizacije Skupština općine Kaštela i još dva suosnivača (SIZ kulture i KUD Kaštela) donose Odluku o osnivanju Galerije, na temelju koje pristupamo njejoj registraciji pri Okružnom privrednom sudu u Splitu. Rjšenjem od 5. veljače 1988. Galerija je kao Radna organizacija u osnivanju uvrštena u sudski registar.

Konačno Rješenje za početak rada Galerije izdao je Republički komitet za prosvjetu, kulturu, fiziku i tehničku kulturu a na preporuku Muzejskog savjeta Hrvatske. Tim postupkom Galerija je uvrštena i u registar muzejsko-galerijskih organizacija u SRH.

Osnovna djelatnost Galerije je sakupljanje, prezentiranje, stručna obrada i zaštita skulptura Marina Studina.

Marin Studin – učenik velikog Meštrovića, ostavio je (umro u Splitu 1960. godine) velik broj radova, od kojih se dobar dio nalazi u privatnom vlasništvu. Cilj nam je što veći broj njegovih radova sakupiti, u čemu postižemo zavidne rezultate. Nedavno smo u zbirku uvrstili i deset novih eksponata, vrlo kvalitetnih, koji predstavljaju donaciju osobnog prijatelja i poštovaoca Marina Studina iz Londona – gospodina Johna Lavrina (poslije velike Studinove izložbe 1958. godine u Londonu velik broj njegovih radova ostao je u privatnim zbirkama). Tom donacijom fundus Galerije nije samo brojčano povećan već je povećana i njegova sveukupna kvaliteta.

Što se tiče prioriteta našeg programa rada, dajemo ga u prvom redu zaštiti eksponata. Hitno je potrebno konzervirati drvene eksponate koji su i najvredniji dio zbirke. Posebno se to odnosi na drvene reljefe iz umjetnikove posljednje faze rada koji ujedno predstavljaju i vrhunac u razvoju njegova stilskog izražavanja. Uz to slijedi i odljev najvrednijih gipsanih modela u bronci a takvih ima dosta.

Rad Galerije Studin financira se, kako je to već uobičajeno, putem razmjene rada sa SIŽ-om kulture, a na osnovi ponuđenih programa Galerije. Moramo istaći da ta samoupravna interesna zajednica sa velikim zanimanjem prati rad Galerije Studin i spremna je financirati i sve druge programe koji će pridonijeti širenju galerijske djelatnosti.

Galerija Studin je registrirana pri Privrednom okružnom sudu u Splitu kao RO u osnivanju jer njeno osnivanje u kadrovskom i organizacijskom smislu nije u potpunosti završeno. Zamišljena je kao inicijalno jezgro oko kojeg će se s vremenom vezivati ostale zbirke na ovom području. One bi zbog specifičnosti kaštelanskog prostora (sastoji se od sedam manjih urbanih cjelina međusobno povezanih) bile razmještene policentrično, a sve skupa činile bi jednu radnu muzejsku organizaciju. Tako će se uz Galeriju Studin vezivati i nova muzejska građa i kadar koji će se brinuti za novoformirane zbirke (već postoji djelomice građa za formiranje etnografske, sakralne i arheološke zbirke). Tako organizirana RO (muzejska) zadovoljavala bi potrebe stanovnika svih sedam Kaštela a i brojnih turista koji se dobrim dijelom godine zadržavaju na kaštelanskoj rivijeri.

U bliskoj budućnosti očekujemo i prostorno proširenje Galerije. Arhitektonski kompleks oko kule Čipiko uskoro će biti rekonstruiran, i dobrim dijelom promijenit će svoju namjenu. Dobit će novi kulturni

sadržaj – biblioteku, pa možemo planirati i povezivanje bibliotečne djelatnosti s muzejsko-galerijskom. Bit će i prostora koje ćemo moći iskoristiti za povremene izložbe različitih profila. Tako će s vremenom cjelokupni arhitektonski kompleks prerasti u jedinstveni kulturni centar Donjih Kaštela.

Perspektive rada Galerije vidimo i u sprezi njenog rada s turističkom djelatnošću, na kojoj se dijelom temelji privreda ovog područja. Galerija može imati značajnu ulogu u turističkoj ponudi i propagandi. Uvrštena u vodiče naših turističkih društava, predstavljat će kvalitetno novi sadržaj. Tendencija turističke privrede ovoga kraja i jest uklopiti u turističku ponudu njegovo bogato kulturno nasljeđe. Upravo u toj sprezi kulture i turizma možemo predvidjeti i financiranje kulturnih sadržaja bilo kojeg profila, pa tako i Galerije Studin.

Uza svoju nezamjenjivu odgojno-obrazovnu ulogu, zadovoljavanje kulturnih potreba građana i znanstvenih potreba kulturnih radnika te zaštite dijela kulturne baštine, rad Galerije dat će poticaj za razvoj potpuno nove kulturne klime u Kaštelima.

Primljeno: 29. 12. 1988.

Stalni postav Galerije Studin, Kaštel Novi. Snimio: Robert Marić

SUMMARY

The Establishment and Development Perspectives of the Studin Gallery

Ankica Babin

In Kaštel Novi, the birthplace of the sculptor Marin Studin a gallery was opened in the Čipiko fortress. This Renaissance fortress, a valuable cultural monument, was between 1984 and 1986 adapted to be used as a gallery. Marin Studin, a student of Ivan Meštrović, died in 1960 leaving an important collection of sculptures. The Studin Gallery is to be the nucleus around which new collections are to be added in time. At present the archaeological, ethnological, and sacral collections are being prepared. The activities of this institution will extend over the area of the Kaštela with its seven townships. Plans have been made for additional space for the gallery and for its cooperation with the tourist trade.